

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет філології та журналістики
Кафедра української мови та лінгводидактики**

**СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента**

МЕТОДИКИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Підготовки магістра

Луцьк – 2025

Силабус вибіркового освітнього компонента «Методики лінгвістичної експертизи» підготовки магістра

Розробник: Приймачок Оксана Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та лінгводидактики

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми проф. Олександр МЕЖОВ

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри
протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Завідувач кафедри:

Костусяк Н. М.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Українська мова та література. Світова література Магістр	Вибірковий
Кількість годин/ кредитів 120/4		Рік навчання 2-й
		Семестр 3-й
ІНДЗ: немає		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 14 год.
		Самостійна робота 88 год.
	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

Приймачок Оксана Іванівна

Науковий ступінь – кандидат філологічних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри історії та культури української мови

Контактна інформація: мобільний телефон (050) 378 78 07,

ел. пошта Pryjmachok.Oksana@vnu.edu.ua

Дні занять: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Опис ВОК

1. Анотація курсу.

Силабус вибіркового освітнього компонента «Методики лінгвістичної експертизи» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти магістерського рівня.

Сучасне судочинство (українське й світове) дедалі частіше вдається до послуг мовознавців. Лінгвістична експертиза – це спеціалізоване мовознавче дослідження текстових матеріалів та інших мовних об'єктів для з'ясування питань, що можуть мати юридичні наслідки. ВОК «Методики лінгвістичної експертизи» покликана окреслити потенційне коло можливостей застосування лінгвістичних знань при розв'язанні правових колізій і конфліктних ситуацій, а також допомогти студентам набути практичних навичок лінгвіста-експерта в різних сферах соціальної комунікації.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета – сформувати у здобувачів освітнього рівня магістра систему наукових уявлень про лінгвістичну експертизу як особливу сферу прикладного застосування фахових знань.

Основні *завдання* ОК: визначити коло основних проблем лінгвістичної експертизи як різновиду експертної діяльності; сформувати системні уявлення про основні напрямки здійснення фахової лінгвістичної експертизи; поглибити фахову компетентність лінгвістів щодо функціонального і стилістичного ресурсу української мови у процесі вирішення експертних завдань; сформувати професійні компетентності щодо аргументованої оцінки тексту (мовлення) як предмета лінгвістичної експертизи.

3. **Softskills:** креативність, навички роботи з документами та доказовими першоджерелами, самостійність у виборі методик лінгвістичного аналізу, уміння працювати в команді, відповідальність.

4. Структура ВОК.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1.						
Лінгвістична експертиза та її різновиди						
Тема 1. Експертна діяльність як сфера застосування фахових компетентностей філолога	16	1	1	12	1	ДС / 12
Тема 2. Мета і завдання лінгвістичної експертизи	16	1	1	12	1	ДС / 12
Тема 3. Об'єкти лінгвістичної експертизи	17	2	2	12	1	РМГ / 12
Тема 4. Різновиди лінгвістичних експертиз	17	2	2	12	1	Т/ 14
Разом за модулем 1	66	6	6	48	4	50
Змістовий модуль 2.						
Методики лінгвістичних досліджень в експертній діяльності						
Тема 5. Лексико-семантичний аналіз в експертології	20	2	2	14	2	РЗ/ 15
Тема 6. Граматичний рівень аналізу в експертології	15	2	2	10	1	РЗ/ 15
Тема 7. Експертний висновок як документ. Джерела аргументації	19	-	4	16	1	ІРС/ 20
Разом за модулем 2	54	4	8	40	4	50
Всього годин/Балів	120	10	14	88	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

№ з/п	Тема	К-ть годин
-------	------	------------

1	Нормативно-правова база здійснення експертної діяльності в Україні	8
2	Пропаганда в лінгвістичній і юридичній практиці	10
3	Лінгвістична експертиза в справах про розпалювання ворожнечі (расової, міжнаціональної, соціальної, релігійної тощо)	8
4	Лінгвістична експертиза в справах про антиконституційну та екстремістську діяльність	10
5	Лінгвістична експертиза в справах про виправдання російської агресії проти України	10
6	Лінгвістична експертиза в справах про захист честі й гідності, про образу й приниження ділової репутації	10
7	Лінгвістична експертиза в аспекті вчення про мовленнєві акти (жанри): ознаки заклику, погрози, образи, маніпуляції тощо	8
8	Неймінгова лінгвістична експертиза	8
9	Авторознавча лінгвістична експертиза	8
10	Лінгвістична експертиза медійного тексту	8
	Разом	88

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента.

З інформацією щодо організації освітнього процесу здобувачів другого (магістерського) рівня освіти у ВНУ імені Лесі Українки можна ознайомитися на сайті Університету https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/09/2025-olozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf Здобувачі освіти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття відповідно до розкладу. Консультації в позааудиторний час відбуваються щопонеділка (15:00–16:00, корп. Н, каб. 309).

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою і складається із суми балів за поточний контроль знань (максимум 70 балів) та письмову індивідуальну роботу, яка виконується на останньому занятті (максимум 30 балів). Поточне оцінювання відбувається на кожному практичному занятті (максимум 10 балів) і відображається в електронному журналі академічної групи та в особистому кабінеті здобувача освіти згідно з Положенням про електронний журнал (<https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/09/%D0%86%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%87%D0%B0-%D0%95%D0%96%D0%A3.pdf>) За день до заліку НПП завершує заповнення електронного журналу, а у визначений розкладом заліково-екзаменаційної сесії день заліку викладач у присутності здобувачів освіти переносить загальну суму балів (мінімум 60) із журналу і роздрукованої методистом факультету відомостів залікову книжку студента. Якщо здобувач

освіти не набрав необхідний мінімум для заліку, то він може його скласти під час ліквідації академзаборгованості.

Із загальною інформацією щодо поточного та підсумкового оцінювання здобувачів вищої освіти у ВНУ імені Лесі Українки можна ознайомитися на сайті Університету <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>

Політика щодо академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності (недбайливе цитування, присвоєння чужих ідей чи робіт, плагіат, несамотійне виконання завдань поточного контролю чи індивідуальної самотійної роботи, неповажне ставлення до учасників освітнього процесу тощо) недопустимі. У разі таких дій – адекватна реакція відповідно до *Кодексу академічної доброчесності* <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Виконання усіх форм робіт, які підлягають оцінюванню, відбувається в строго визначені розкладом терміни. Пропущені з поважних причин теми чи заняття можуть бути відпрацьовані під час консультацій у двотижневий термін від часу появи здобувача освіти в університеті, але до дати заліку, зазначеного в розкладі. З метою підвищити свій рейтинговий бал студент має право продемонструвати додатково виконані завдання (наприклад, презентація (PowerPoint) з переліку тем для самотійного опрацювання). Якщо здобувач освіти протягом семестру набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості відповідно до розкладу заліково-екзаменаційної сесії. У такому разі бали, набрані впродовж семестру, анулюються.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік.

Достатньою для заліку кількістю набраних за всі види запланованих робіт є 60 балів (Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у ВНУ імені Лесі Українки). Якщо ЗО задоволений своєю кількістю балів, необхідною для заліку, то залік складати не потрібно (викладач автоматично переносить бали з електронного журналу у залікову книжку студента).

У разі незадовільної підсумкової оцінки або за бажання підвищити рейтинг здобувач освіти під час ліквідації академзаборгованості (графік ліквідації оприлюднює деканат) складає залік у формі співбесіди за поданим нижче переліком питань (друга спроба ліквідації академзаборгованості перед комісією, склад якої затверджено деканом). На заліку здобувач освіти може набрати від 0 до 100 балів.

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Лінгвістична експертиза як особливий різновид експертної діяльності. Нормативно-правова база діяльності лінгвіста-експерта.
2. Критерії класифікації лінгвістичної експертизи.
3. Об'єкти лінгвістичної експертизи. Експертиза усної та писемної комунікації.
4. Юрислінгвістика як міждисциплінарна галузь. Основні аспекти юрислінгвістики.
5. Типологія юридичних колізій та їх лінгвістичного аналізу в експертології.
6. Лінгвістична експертиза в справах про антиконституційну та екстремістську діяльність, про виправдання російської агресії.
7. Лінгвістична експертиза в справах про розпалювання ворожнечі (расової, міжнаціональної, соціальної, релігійної тощо).
8. Лінгвістична експертиза в справах про захист честі й гідності, про образу й приниження ділової репутації.
9. Лінгвістична експертиза в аспекті вчення про мовленнєві акти (жанри): ознаки заклику.
10. Мовленнєвий жанр погрози та його лінгвістична репрезентація.
11. Поняття пропаганди та її мовного втілення як об'єкт лінгвістичної експертизи.
12. Ознаки мовленнєвої маніпуляції та їх ідентифікація в лінгвістичній експертизі.
13. Особливості лінгвістичної експертизи щодо ідентифікації тексту (авторознавча експертиза).
14. Лінгвістичний ресурс лексико-семантичного аналізу в експертології.
15. Граматичний рівень аналізу в лінгвістичній експертизі.
16. Прагмалінгвістичні моменти в лінгвістичній експертизі. Лінгвістична аргументація позитивної та негативної оцінки.
17. Лексикографічна аргументація в експертології. Типи словників, використовуваних у лінгвістичній експертизі.
18. Різновиди медійних текстів та специфіка їх лінгвістичної експертизи.
19. Неймінгова експертиза як різновид лінгвістичної експертизи. Об'єкти і задачі неймінгової експертизи.
20. Сучасні виклики та проблеми лінгвістичної експертизи. Питання підготовки та відповідальності лінгвіста-експерта.

VI. Шкала оцінювання

<i>Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності</i>	<i>Лінгвістична шкала</i>
90 – 100	Зараховано
82 – 89	Зараховано
75 – 81	Зараховано
67 – 74	Зараховано
60 – 66	Зараховано
1 – 59	Незараховано

VII. Рекомендована література

1. Ажнюк Л. В. Лінгвістична експертиза: статус і методологічні презумпції. *Мовознавство*. 2012. № 3. С. 47–64.
2. Ажнюк Л. В. Лінгвістична експертиза як юридичний інструмент. *Магістеріум*. 2017. Вип. 66. Мовознавчі студії. С. 8–15.
3. Ажнюк Л. В. Лінгвістичне діагностування мовного екстремізму. *Плугатар мовознавчої науки: зб. наук. пр.* Київ, 2019. С. 46–59.
4. Ажнюк Л. В. Лінгвістичне підґрунтя юридичної визначеності. *Мовознавство*. 2013. № 5. С. 69–74.
5. Ажнюк Л. Мова ворожнечі й політкоректність у сучасній суспільно-політичній комунікації. *Мовознавство*. 2024. № 2. С. 9–23.
6. Ажнюк Л. В. Погроза як об'єкт лінгвістичної експертизи. *Мовознавство*. 2022. № 2. С. 41–62.
7. Ажнюк Л. В. Типологія об'єктів лінгвістичної експертизи і методика їх дослідження. *Мовознавство*. 2016. № 3. С. 3–18.
8. Будко Т. В. Теоретичні аспекти експертної методики кримінально-правової оцінки інформації, яка міститься в текстах мовних повідомлень. *Криміналістика и судебная экспертиза*. Київ, 2013. Вип. 58. Ч. 2. С. 212–224.
9. Загнітко А. Лінгвоекспертні дискурсивні практики: від окремого до загального. *Українська мова в сучасному науковому вимірі: Матеріали II Міжнародної наукової конференції*. Луцьк, 2023. С. 35–41.
10. Кондратенко Н. Семантико-текстуальні дослідження в українській лінгвоекспертології: тлумачення поняття «глорифікація». *Досвід війни. Медійно-дискурсивний простір сучасної України: колективна монографія / За ред. С. Романюк*. Варшава, 2024. С. 191–202.
11. Костусяк Н. М., Приймачок О. І. Дебітивні конструкції в контексті лінгвостилістики і маніпулятивних стратегій. *Лінгвостилістичні студії: наук. журнал*. 2022. Вип. 16. С. 62–72.
12. Лінгвістична експертиза: програма і методичні рекомендації факультативу для магістрів / Уклад.: Л. І. Шевченко, Д. Ю. Сизонов. Київ: Логос, 2014. 64 с.
13. Полич Є. В. Лінгвістична експертиза в контексті розвитку юрислінгвістики. *Мовні і концептуальні картини світу*. Вип. 57. 2016. С. 323–328.
14. Приймачок О. І. Мовні анормативи як предмет юрислінгвістики. *Сучасні наукові дослідження представників філологічних наук та їхній вплив на розвиток мови та літератури*. Львів: ГО «Логос», 2021. С. 43–47.
15. Приймачок О. І. Мовленнєвий жанр заклику як предмет семантико-текстуальної експертизи. *Сучасний вимір філологічних наук: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Львів: ГО «Логос», 2021. С. 37–41.

16. Приймачок О. І. Суфіксальні парадигми в сучасній юридичній терміносистемі. *Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії: матеріали міжнародної конференції*. Одеса: Міжнародний гуманітарний ун-т, 2021. С. 8–13.
17. Черненко Г. Сфери застосування лінгвістичної експертизи. *Studia linguistica*. 2012. Вип. 6 (1). С. 220–223.
18. Шевченко Л. І. Лінгвістична експертиза медіатексту: критерії фахової аргументації. *Одеський лінгвістичний вісник*. Спецвипуск. 2017. С. 237–239.
19. Юрислінгвістика: словник термінів і понять / уклад.: Л. І. Шевченко, Д. В. Дергач, Д. Ю. Сизонов. Київ: Вид-во КНУ імені Т. Шевченка, 2015. 348 с.